

JULKINEN

27.5.2024

VN/6978/2024
VN/6978/2024-
MMM-2

Luonnonvarakeskus

Viite: Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN KANNANOTTO LUONNONVARAKESKUKSEN VUODEN 2023 TI-LINPÄÄTÖKSEEN

Ministeriön kannanotto perustuu Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilinpäätös vuodelta 2023 -asiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon vuodelta 2023 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Ministeriö on osana laitoksen tulosohjausprosessia seurannut Lukelle vuodelle 2023 annettujen tulostavoitteiden toteutumista kolmessa tulospalaverissa. Kokoukset pidettiin MMM:n kansliapäällikön johdolla ja niihin osallistuivat tulosohjauksesta vastaavat MMM:n virkamiehet sekä Luken ylin johto. Lisäksi Luken viranomais- ja asiantuntijatehtäviä (VOAS) ja niihin liittyviä toimenpiteitä seurattiin erillisessä ministeriön ja Luken välisessä tukiryhmässä.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Tulosopimukseen kirjattuja, hallinnonalan strategiakarttaan perustuvia yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita oli vuodelle 2023 yhteensä 73, jotka Luken itsearviointin mukaan toteutuivat suunnitellusti. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteille oli kirjattu yhteensä 62 konkreettista toimenpidettä, joista 56 toteutui suunnitellusti ja 4 osittain. Yksi toimenpide jäi toteutumatta rahoituksen puuttumisen takia ja yhden toimenpiteen toteuttamisesta luovuttiin kokonaan EU-prosesseista johtuvasta syystä. Osittain toteutuneiden toimenpiteiden toteutusta on tarkoitus jatkaa aikataulua ja toteutustapaa sopeuttaen.

Luken toiminta keskittyi erityisesti ilmastoon, luonnon monimuotoisuuteen sekä kierto- ja biotalouteen liittyviin kysymyksiin, jotka ovat Suomen kansantalouden kannalta keskeisiä. Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteissa korostettiin vuonna 2023 luonnonvarojen käytön kestävyyttä, huoltovarmuutta, riskienhallintaa, kilpailukykyä sekä tuotantopanosten saatavuutta ja omavaraisuutta. Nämä painotukset näkyivät myös Luken vuoden 2023 toiminnan suuntaamisessa.

Luke menestyi erinomaisesti ulkopuolisen kilpailtavan rahoituksen hankinnassa, mikä on osoitus Luken tutkimuksen ja asiantuntemuksen korkeasta tasosta. Samalla kotimaisten ja EU-rahoitushakujen temaattiset painotukset ovat viime aikoina olleet Luken osaamisprofiiliin sopivia.

Luke osallistui vuonna 2023 aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tuotti runsaasti erilaisia tutkimustietoon pohjautuvia suosituksia, yhteenvedoja ja kannanottoja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Luken tutkijoiden osaamista hyödynnettiin politiikan valmistelun tukena erityisesti ilmasto-, kasvihuonekaasulaskenta- ja metsäteemoissa. Luken asiantuntemukselle oli kysyntää myös pääministeri Orpon hallitusohjelman valmisteluprosessissa. Kansallisen politiikanvalmistelun tietotuen lisäksi Luke panosti vahvasti myös EU-vaikuttamiseen Brysselissä.

Tulosopimuksen liitteeseen 1 kirjatusta yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita tukevista konkreettisista toimenpiteistä valtaosa liittyy Luken viranomais- ja asiantuntijatehtävien (VOAS) kokonaisuuteen. Tulosraportoinnin perusteella toimenpiteet saatiin lähes suunnitellusti toteutettua. Mobiilin porontutkimuksen näytteenotto-, mittalaite- ja punnitusyksikön perustaminen jäi toteutumatta rahoituksen puutteen takia. Yksikön perustamiseksi on tehty esiselvitykseen pohjautuva suunnitelma ja tarvittava rahoitus pyritään löytämään jatkossa. VOAS-toiminnan tuottaman seuranta-tiedon yleistä löydettävyyttä ja hyödynnettävyyttä parannettiin luonnonvaratieto.luke.fi -palvelun kautta. Samalla Luke pyrki parantamaan käytännössä kokonaan budjetti-rahoitteisen VOAS-toiminnan kustannustehokkuutta ja yhdenmukaisuutta.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luke saavutti vuodelle 2023 asetetut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet erinomaisesti. Luken tuottama tutkimusta ja siihen pohjautuvaa asiantuntemusta hyödynnettiin monipuolisesti politiikan ja päätöksenteon valmistelussa sekä elinkeinojen ja maaseudun elinvoiman kehittämisessä.

Luken vaikuttavuus oli vahvaa kotimaan lisäksi myös laajemmin, erityisesti EU-alueella. Luke on toiminut aktiivisesti myös globaaleissa verkostoissa ja ollut mukana mm. suomalaisen viennin edistämisessä.

MMM kannustaa Lukea olemaan aktiivinen yhteiskunnallisessa keskustelussa ja tuomaan asiantuntemustaan entistä laajemmin sidosryhmien käyttöön. Lu- kella on runsaasti tutkimukseen perustuvaa osaamista, jota tulisi pystyä hyödyntämään entistä laajemmin ruoka- ja luonnonvara-alan ajankohtaisten haasteiden ratkaisemisessa ja tulevaisuuden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. MMM:n näkökulmasta on erittäin hyvä, että Luke on aktivoitunut maaseutu- vaikutusten arviointia tukevassa tutkimuksessa ja tiedontuotannossa sekä pysty- nyt vahvistamaan asiantuntijarooliaan ja näkyvyyttään myös EU:n päätöksente- koprosesseissa. MMM pitää tärkeänä, että Luke jatkaa vahvaa panostaan EU- vaikuttamisessa myös jatkossa.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Luken bruttomenot (pl. alv-menot) vuonna 2023 olivat 151,5 miljoonaa euroa. Valtion talousarviosta Luken toimintamenomomentille myönnettyjen määrärahojen osuus toiminnan rahoituksesta oli 56,2 % eli 85,1 miljoonaa euroa. Muun talousarviorahoituksen (kirjausoikeudet) osuus oli hyvin pieni, 0,1% (0,2 miljoonaa euroa).

Ulkopuolisten tulojen osuus toiminnan rahoituksesta oli 43,7% eli 66,2 miljoonaa euroa. Näissä yhteisrahoitteisen toiminnan osuus oli 27,9 %-yksikköä (42,2 miljoonaa euroa), maksullisen toiminnan osuus 5,5 %-yksikköä (8,4 miljoonaa euroa), yhteis- toiminnan tulojen osuus 9,3 %-yksikköä (14,0 miljoonaa euroa) ja muiden tulojen osuus 1,0 %-yksikköä (1,6 miljoonaa euroa).

Talouden tunnusluvulla mitattuna Luken toiminnan osa-alueiden välinen suhde ei muuttunut merkittävästi edellisestä vuodesta. Tutkimus- ja asiakkuusprosessin osuus toiminnasta oli 76 %, viranomaisprosessin 21 % ja tilastoprosessin 3 %.

Vuodelle 2024 siirtyi toimintamenomomentin määrärahaa 11,4 miljoonaa euroa. Siir- tyvä määräraha pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 3,5 miljoonaa euroa.

Julkisoikeudellisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 88 % (tavoite 100%). Julki- soikeudellinen toiminta muodostuu pääosin elintarvikekuljetuksiin tarkoitettulle kalus- tolle myönnettyistä ATP-todistuksista, joiden tuotot olivat 0,168 miljoonaa euroa ja kokonaiskustannukset 0,192 miljoonaa euroa.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 107 %. Tähän liittyvät tuotot olivat 8,2 miljoonaa euroa, eli 0,6 miljoonaa euroa edellistä vuotta suuremmat. Liiketaloudellisen toiminnan tuotoille asetetut tavoitteet ylittyivät noin 0,4 miljoonalla eurolla. Tästä huolimatta kohonneiden kustannusten takia kustannusvastaavuus heikentyi 5 %-yksiköllä edellisestä vuodesta ja 120 %:n tavoitteesta jäätiin reilusti.

Tilinpäätöksessä esitettiin erikseen myös markkinoilla kilpailutilanteessa tapahtuva toiminnan kustannusvastaavuus, joka oli 110 %. Tähän liittyvät tuotot olivat 6,8 miljoonaa euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat 42,8 miljoonaa euroa, eli 2,7 miljoonaa euroa asetettua tavoitetta suuremmat. Omarahoitusosuus oli 41 % eli 3 %-yksikköä asetettua tavoitetta suurempi/huonompi. Vastaavasti yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 59 %, mikä oli 3 %-yksikköä edellisvuotta pienempi/huonompi.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luken toiminnallisen tuloksellisuuden ja tuottavuuden tavoitteet toteutuvat vuonna 2023 yleisesti ottaen hyvin. Luken taloudellinen tilanne oli tilikauden lopussa vakaa erityisesti onnistuneen ulkopuolisen rahoituksen hankinnan ansiosta. MMM pitää tärkeänä, että ulkopuolista rahoitusta hankitaan Luken strategian keskeisiin teemoihin liittyvään tutkimukseen siten, että tutkimus samalla tukee MMM:n hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Julkisoikeudellisen, liiketaloudellisen ja yhteistoiminnan tuottojen kasvusta huolimatta Luke ei saavuttanut toiminnan kustannusvastaavuuden tavoitteita. Yleisen kustannustason kohoamisen takia Luken on tärkeää pyrkiä parantamaan toiminnan kustannustehokkuutta. Lisäksi Luken kannattaa tarkistaa liiketaloudellisen toiminnan hinnoittelua. Julkisoikeudellisen toiminnan 100 %:n kustannusvastaavuuden voidaan odottaa toteutuvan vuoden 2024 alusta voimaan tulleen maksuasetuksen tarkistettujen hintojen avulla.

Valtiontalouden heikentyneen tilanteen takia Luken on tarpeen suunnitella toimia, joilla toiminta pystytään sopeuttamaan vähenevän budjettirahoituksen mukaisesti. Sopeuttamistoimet on toteutettava ja säästöt kohdennettava niin, että Luken viranomais- ja asiantuntijatehtävät sekä tilastoviranomaistoiminta pystytään hoitamaan säädösten edellyttämällä tasolla ja vaarantamatta yhteiskunnallisesti kriittisen tiedontuotannon jatkuvuutta. Toimintojen mahdollisista lakkautamisista tai supistamisista on sovittava MMM:n ja Luken kesken ennen kuin muutoksia ryhdytään toteuttamaan.

b) Tuotokset ja laadunhallinta

Luken referoitujen tieteellisten julkaisujen määrässä (649) jäätiin alle asetetun tavoitteen (690). Julkaisujen tieteellistä vaikuttavuutta kuvaavien mittarien perusteella Luken julkaisutoiminta on säilynyt aiempien vuosien hyvällä tasolla. Julkaisuista 15 % julkaistiin alansa parhaaseen neljännekseen kuuluvissa sarjoissa ja niihin on viitattu 40 % yli globaalin keskiarvon kyseisellä tutkimusalalla ja ilmestymisvuonna. Referoitujen tieteellisten julkaisujen määrä tutkijahenkilötyövuotta kohden oli edellisvuoden tasolla ja jäi hieman tavoitetta pienemmäksi. Muiden julkaisujen määrä tutkijahenkilötyövuotta kohden jäi sekä tavoitetta että edellisvuotta pienemmäksi.

Luken antoi vuonna 2023 ennätysellisen suuren määrän lausuntoja (536) erityisesti aluehallintoviranomaisille, kunnille ja kaupungeille. Lausunnoista kolmasosa liittyi ministeriöiden ja eduskunnan lainvalmistelu ja –säädäntötyöhön. Luken asiantuntijat olivat kuultavina eduskunnan valiokunnissa 56 kertaa ja hallitusneuvottelujen työryhmissä 12 kertaa.

Tilastotoiminnan virheettömyydessä jäätiin tavoitteista. Tilastojulkistukset olivat pääosin tavoiteaikataulun mukaisia. Tilastokyselyihin sähköisesti vastanneiden määrää ei pystytty kasvattamaan tavoitteiden mukaisesti, sähköisten vastausten määrä päinvastoin pieneni vuoden 2022 tasosta.

Tilinpäätöksessä Luke raportoi käytännön esimerkkeihin perustuen palvelulupausten toteutumista yrityksille, yhteiskunnalle ja päätöksenteolle sekä kansalaisille.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luken tieteellisten julkaisujen määrä ja laatu ovat yleisesti ottaen säilyneet edellisten vuosien hyvällä tasolla. Luken tutkimuksen pitää olla tieteellisesti korkeatasoista ja vaikuttavaa, jotta laitos pystyy ylläpitämään hyvää kilpailukykyä ulkopuolisen rahoituksen hankinnassa. Vahva tieteellinen kompetenssi parantaa samalla Luken vaikuttavuutta ja uskottavuutta asiantuntijana, yhteiskunnallisessa keskusteluun osallistumisessa ja EU-vaikuttamisessa. Tieteellinen laatu luo vahvan perustan myös viranomais- ja asiantuntijatehtävien toteuttamiselle ja kehittämiselle.

Palvelulupausten toteutumisesta esitettyjen konkreettisten esimerkkien ja asiakastytyväisyyttä mittaavan indeksin mukaan Luke on palvellut asiakkaita ja sidosryhmiä hyvin. MMM kannustaa Lukea keräämään asiakkaiden ja yhteisöyöryhmiä palautetta erilaisista lähteistä ja huomioimaan palautetta toiminnan kehittämisessä.

MMM pitää hyvänä, että Luke on ryhtynyt aktiivisiin toimenpiteisiin tilastojen virheettömyydessä ja sähköisen vastaamisessa esiintyneiden haasteiden ratkaisemiseksi.

d) Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Luken henkilöstön työhyvinvointi on säilynyt hyvällä tasolla. Henkilöstötutkimuksen (VM Baro) kokonaistulokset ovat valtion keskitasoa paremmat. Tuloksissa vahvuutena nousee esiin työyhteisön oikeudenmukaisuus, esihenkilötyö, sisäinen työnantaja kuva ja oma työ. Uuden palkkauksenhallintajärjestelmän käyttöönotto onnistui hyvin. Sisäistä ja kansainvälistä liikkuvuutta tuettiin konkreettisilla toimenpiteillä.

Henkisten voimavarojen tunnuslukujen toteuma vastaa pääosin asetettuja tavoitteita. Ainoa poikkeama koskee henkilöstön koulutukseen ja kehittämiseen käyttämää työaikaa, joka oli 44 % tavoitetta pienempi.

Luke on edellisten vuosien tapaan halutuin työnantaja luonnontieteen alan opiskelijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa. Tekniikan alan opiskelijoiden keskuudessa Luke sijoittuu sadan työnantajan joukossa sijalle 37 (vuonna 2022 sijalla 33).

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että vuoden 2023 tunnuslukujen ja muun raportoinnin perusteella Luken henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tilanne on säilynyt edellisten vuosien hyvällä tasolla. Taloudellisen tilanteen kiristymisen ja tulevien sopeuttamistoimien takia Luken on tärkeää kiinnittää myös jatkossa erityistä huomiota henkilöstön työhyvinvointiin.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Luonnonvarakeskuksen vuoden 2023 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Raportointi on tuottanut myös ohjauksen kannalta keskeiset tiedot.

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastuskertomukseen ei sisällynyt olennaista huomautettavaa Luken toiminnasta.

VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa kiinnitettiin huomiota Luonnonvarakeskuksen julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuteen, joka on ollut useana vuotena alijäämäinen.

Ministeriö viittaa VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa esitettyyn huomioon ja muistuttaa, että valtion maksuperustelain 6 §:n mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata

suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). ATP-todistusten käsittelyn uuden sähköisen prosessin ja vuoden 2024 alusta tarkistetun hinnoittelun voidaan kuitenkin odottaa nostavan julkisoikeudellisten suoritteiden tuottamisen kustannusvastaavaksi.

3. Ministeriön esitys viraston toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Vuoden 2023 tilinpäätöksen raportoinnin pohjalta ministeriö esittää, että Luken tulee toiminnan tuloksellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi

- valmistautua sopeuttamaan toimintaa vähenevien toimintamäärärahojen puitteisiin niin, että päätöksenteon valmistelun ja MMM:n toimialojen kehittämisen kannalta tärkeimmät tehtävät pystytään hoitamaan riittävän kattavasti ja laadukkaasti,
- ylläpitää laitoksen kilpailukykyä EU:n tutkimusrahoituksen ja muun ulkopuolisen rahoituksen hankinnassa teemoissa, jotka tukevat Luken yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamista,
- hyödyntää tehokkaasti valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitukseen kehyskaudella tehtävien lisäpanostusten avaamia mahdollisuuksia,
- kehittää toimipaikkaverkostoa ja tiivistää toimitilojen käyttöä sekä
- kiinnittää huomiota liiketaloudellisen toiminnan hinnoitteluun.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston tuloksellisuuden parantamiseksi

MMM kehittää Luken ja koko hallinnonalan tutkimuksen ja niihin liittyvien viranomais- ja asiantuntijatehtävien ohjausta, johon liittyy erityisesti:

- MMM:n strategian päivittäminen ja sen hyödyntäminen hallinnonalan virastojen ohjaamisessa,
- valtion talousarvioiden, lisätalousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelmien valmistelu niin, että Luken tulostavoitteiden toteuttamiseen saadaan riittävät voimavarat,
- Luken hallintolakiin tarvittavien päivitysten valmistelu,
- aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen EU:n tutkimusverkostoihin, erityisesti Horisontti Eurooppa –puiteohjelman toteutukseen ja seuraavan ohjelmakauden valmisteluun sekä
- tiivis yhteistyö kansallisten kumppanien kanssa uudistuvaa ja kestävästä ruoka- ja luonnonvarataloutta sekä maaseudun elinvoimaisuutta tukevan tutkimuksen mahdollistamiseksi.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Tutkimusjohtaja

Mikko Peltonen

Jakelu Luonnonvarakeskus (Luke)

Tiedoksi Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
VM Valtiovarainministeriö
MMM TITU Tieto- ja tutkimustoimiala
MMM RO Ruokaosasto
MMM LVO Luonnonvaraosasto
MMM HAKE Ohjaus- ja talousyksikkö

VN/6978/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: